

UDC 657

SCOPUS CODE 1402

<https://doi.org/10.36073/1512-0996-2024-2-56-62>

აუდიტორული კომპანიების ფუნქციონალური სისტემა და მართვის თანამედროვე ტექნოლოგიები

- გიორგი სულაშვილი** საფინანსო და საბანკო ტექნოლოგიების დეპარტამენტი, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი, საქართველო, 0160, თბილისი, მ. კოსტავას 77
E-mail: g.sulashvili@gtu.ge
- მალხაზ სულაშვილი** მიკროპროცესორული და საზომი სისტემების დეპარტამენტი, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი, საქართველო, 0160, თბილისი, მ. კოსტავას 77
E-mail: sulashvilimalkhazi08@gtu.ge
- დარეჯან ფოჩხიძე** საფინანსო და საბანკო ტექნოლოგიების დეპარტამენტი, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი, საქართველო, 0160, თბილისი, მ. კოსტავას 77
E-mail: darejan.pochkhidze@yahoo.com

რეცენზენტები:

- ა. ბოლქვაძე**, სტუ-ის ბიზნესტექნოლოგიების ფაკულტეტის ასოცირებული პროფესორი
E-mail: bolqvadzeana11@gtu.ge
- ს. ბლიაძე**, სტუ-ის ბიზნესტექნოლოგიების ფაკულტეტის ასოცირებული პროფესორი
E-mail: bliadzesopio11@gtu.ge

ანოტაცია. აუდიტორული კომპანიების ფუნქციონალური სისტემა შეიძლება წარმოვადგინოთ იმ პროცესების, პროცედურების, ადამიანური რესურსების, ინფრასტრუქტურისა და მოწყობილობების (ტექნიკური და პროგრამული უზრუნველყოფის ჩათვლით) ერთიანობაში, რომელიც განკუთვნილია აუდიტორული კომპანიების ფუნქციონირების უზრუნველსაყოფად.

აუდიტორული კომპანიების ფუნქციონალურ სისტემებთან დაკავშირებული საკითხები არასაკმარისადაა გაშუქებული სპეციალურ სამეცნიერო ლიტერატურაში. ამდენად, რამდენად ეფექტიანად ფუნქციონირებს ეს სისტემები და რა გამოწვევები არსებობს, კვლავ რჩება ყველაზე ნაკლებად გამოკვლეულ სფეროდ.

კვლევა მიზნად ისახავს აუდიტორული კომპანიების ფუნქციონალური სისტემის ზოგადი ჩარჩო-

სა და აუდიტის პროცედურების იდენტიფიცირებას, საერთაშორისო აუდიტის სტანდარტების შესაბამისად. აუდიტორი საქმიანობის განხილვისას გონივრულ გარანტიას იღებს იმის შესახებ, არის თუ არა მთლიან ფინანსურ ანგარიშგებაში არსებითი შეცდომები, გამოწვეულია თუ არა თაღლითობით ან სხვა შეცდომით. კვლევის შედეგად მიღებული დასკვნებიდან მნიშვნელოვანია გარკვეული დებულებების სახით ჩამოყალიბებული კომპანიების ფუნქციონალური სისტემა და მართვის თანამედროვე ტექნოლოგიები, რომელთა გამოყენება აუმჯობესებს აუდიტის ხარისხს და ავტომატიზაციისა და ანალიტიკის იდენტიფიცირებას შესაძლებელს ხდის.

საკვანძო სიტყვები: აუდიტორული კომპანია; ინოვაცია; მართვა.

შესავალი

საბაზრო ურთიერთობის მუდმივი განვითარება და კონკურენცია გვაფიქრებინებს, რომ აუდიტორული კომპანიების საქმიანობაში გამოყენებული უნდა იქნეს უახლესი ფუნქციონალური მართვის სისტემა და მართვის თანამედროვე ტექნოლოგიები. ეს ხელს შეუწყობს საწარმოს ეფექტიანობის გაზრდას და ხარისხის გაუმჯობესებას. ფუნქციონალური სისტემა უნდა იყოს მოქნილი, ჰქონდეს საკუთარი თავის გაუმჯობესების უნარი, ჩაატაროს საქმიანობის ორგანიზების მაღალეფექტური ფორმები და ახალი სამეცნიერო და ტექნიკური აღმოჩენებისთვის შექმნას პირობები. მთავარი ამოცანაა აუდიტორული კომპანიების მუშაობის ორგანიზება

აწმყოსა და მომავალში ბაზარზე, კომპანიების მუშაობის შეფასება და ასევე შესაბამისი შესაძლებლობის ძიება კონკურენტულ გარემოში.

ძირითადი ნაწილი

ეკონომიკური განვითარებისათვის ქვეყნები მიზნად ისახავს გამოიყენოს თავიანთი ინოვაციები, როგორც ეკონომიკური ზრდის ერთ-ერთი მთავარი ფაქტორი. ინოვაციები ხელს უწყობს ეკონომიკური პრობლემების დაძლევის მაღალი შემოსავლიანობის ტექნოლოგიური პროდუქტების ექსპორტის ზრდის ტემპების გაზრდით. ქვეყნები ერთმანეთისგან განსხვავდება, საქონლის, პროდუქტებისა და სხვადასხვა წარმოების ფარგლებში, თანამედროვე ტექნოლოგიების ლოკალიზაციის შესაძლებლობის მიხედვით ეკონომიკურ სექტორებში.

ეკონომიკური განვითარების შესახებ შესაბამის ლიტერატურაში ბოლოდროინდელი ტენდენციების გაჩენამ, რომელიც ეფუძნება ტექნოლოგიური პროგრესის როგორც ევოლუციური ფენომენის ახსნას, ყველა ქვეყანა აიძულა არა მხოლოდ დაეუფლოს ტექნოლოგიას და გამოიყენოს იგი, არამედ ცდილობს მიაღწიოს ლიდერობას ინოვაციებში, ტექნოლოგიურ ინოვაციებში ინვესტიციების წახალისებით და კვლევისა და განვითარების აქტივობების ყველა სფეროში. ფაქტობრივად, განვითარების მდგრადობის უზრუნველსაყოფად მთავრობა ცდილობს, ეკონომიკური გეგმების, პროგრამებისა და პოლიტიკის მეშვეობით, სხვადასხვა გზით მიაღწიოს ეკონომიკური ზრდის უფრო მაღალ დონეს და იმუშაოს უმეტესად ეკონომიკურ, სოციალურ და კულტურულ სფეროებში.

ბოლო წლებში როგორც მკვლევრები, ისე პოლიტიკის შემქმნელები სულ უფრო მეტ ყურადღებას აქცევენ ინოვაციას, მეწარმეობასა და რეგიონულ შედეგებს შორის კავშირის გამოკვლევას. ამ კვლევაში კონკრეტულად ვსწავლობთ კავშირს თანამედროვე ტექნოლოგიებსა და ეკონომიკურ ზრდას შორის. ეკონომიკაში ღირებულების შექმნა, ეკონომიკური ზრდა და დასაქმება მჭიდროდაა დაკავშირებული თანამედროვე ტექნოლოგიებთან რეგიონულ, ეროვნულ და საერთაშორისო დონეზე. ამ კვლევის მთავარი მიზანია გამოიკვლიოს ორმხრივი კავშირი თანამედროვე ტექნოლოგიებსა და ეკონომიკურ ზრდას შორის. მოკლედ, გვსურს შევაფასოთ ამ კავშირის მნიშვნელობა, გამოვიკვლიოთ არის თუ არა თანამედროვე ტექნოლოგიების წვლილი ეკონომიკურ ზრდაში, თუ თანამედროვე ტექნოლოგიების გაფართოება უბრალოდ სწრაფი ეკონომიკური ზრდის შედეგია. აქედან გამომდინარე, შეიძლება ჩამოყალიბდეს განსახილველი პრობლემა, კერძოდ აუდიტორული კომპანიის ფუნქციონალური სისტემის ანალიზი და მართვის თანამედროვე ტექნოლოგიებთან არსებული გამოწვევები.

სისტემური მიდგომა, რომელიც თეორიულ ინტერპრეტაციას იძლევა, ფუნქციონალური სისტემების ზოგადი თეორიაა. იგი ჩამოყალიბდა, როგორც რეაქცია მეცნიერებაში ანალიტიკური ცნებების სწრაფ განვითარებაზე, რომლებიც ხსნის კრეატიულ იდეას.

ფუნქციონალური სისტემა რამდენიმე დებულების სახით შეიძლება ჩამოვყალიბოთ:

მიზნის მისაღწევად აუცილებელია საშუალებების გაანალიზება, კომპანიის თანამშრომლების

შერჩევა და გამოყენება კვალიფიკაციის შესაბამისად, მათი უზრუნველყოფა საჭირო რესურსებით.

აუცილებელია გარემოს ანალიზი, მისი ცვლილებების შესწავლა, ასევე, ამ ცვლილებებიდან გამომდინარე, კომპანიის მართვა.

კარგად ჩამოყალიბებული ფუნქციონალური სისტემა ითვალისწინებს პერსონალის განვითარების მონიტორინგს, მათი რესურსების ოსტატურად გამოყენებას. ამიტომ, რეკომენდებულია სწორად შერჩეული კადრის ჩართვა, მათი მოტივაცია და შენარჩუნება. მართვის სისტემის ფუნქციონირება მიზნად ისახავს თანამშრომლების შერჩევას და მათ განვითარებას. დიდი ყურადღება ეთმობა მენეჯმენტის სტრატეგიას, როდესაც კომპანიის მენეჯმენტი ფიქრობს კომპანიის ფუნქციონირების მოდელზე, კომპანიის კონკურენტუნარიანობის უზრუნველსაყოფად.

ამგვარად, ფუნქციონალური სისტემების შესწავლა აუცილებელია. თითოეულ მათგანს ერთი ამოცანა აქვს – მიიღოს აუცილებელი დადებითი შედეგი. ფუნქციონალური სისტემების ცოდნა შეიძლება წარმატებით იქნეს გამოყენებული საწარმოში მართვის მოდელის ასაგებად, რაც თანამშრომლებს დადებითი შედეგისკენ მოუწოდებს.

აუდიტის ხარისხზე მოთხოვნის გაზრდა გულისხმობს აუდიტის მეთოდოლოგიური ინსტრუმენტების შემდგომი შემუშავების აუცილებლობას, რაც ხელს უწყობს შესრულებული სამუშაოს შრომის ინტენსივობისა და მისი განხორციელების დროის შემცირებას.

ორგანიზაციებში აღრიცხვა შეუძლებელია კომპიუტერული ტექნოლოგიის გარეშე, რაც გულისხ-

მომხსენებელი IT-ის როგორც აუდიტის ობიექტის იდენტიფიცირებას, ისე IT-ის სათანადო გამოყენებას მისი ჩატარების პროცესში. ამის აუცილებლობა განისაზღვრება კომპიუტერული ტექნიკის განვითარებითა და IT-ის ფართო გამოყენებით აუდიტის ქვეშ მყოფი პირების ანგარიშების მომზადებაში, ასევე ბუღალტრული აღრიცხვისა და აუდიტის ჩატარების მოთხოვნების სტანდარტიზაციით და უნიფიცირებით. ყოველივე ეს განაპირობებს თანამედროვე IT-ის გამოყენებაზე დაფუძნებული მეთოდოლოგიური აუდიტის ინსტრუმენტების შემდგომი განვითარების აქტუალურობას და განსაზღვრავს არჩეული კვლევის თემის მეთოდოლოგიურ და პრაქტიკულ მნიშვნელობას, შესაბამისობასა და დროულობას.

მართვის თანამედროვე ტექნოლოგიები საშუალებას იძლევა გაუმჯობესდეს აუდიტის ხარისხი და დააჩქაროს პროცესი. ავტომატიზაციისა და ანალიტიკის გამოყენების შესაძლებლობების იდენტიფიცირება ერთ-ერთი პირველი ნაბიჯია ხელოვნური ინტელექტის დანერგვისკენ.

ბოლო დროს საუბარია იმაზე, როგორ გარდაიქმნება აუდიტი ავტომატიზაციისა და ხელოვნური ინტელექტის (AI) მეშვეობით. AI-ში გადასვლამდე აუდიტის პროცესის ყველა ეტაპზე უნდა განისაზღვროს ავტომატიზაციისა და ანალიტიკის გამოყენების შესაძლებლობები.

მატერიალურობა და მასშტაბი. რობოტული პროცესის ავტომატიზაცია (RPA) და ანალიტიკა შეიძლება გამოყენებულ იქნეს ამოცანების ფართო სპექტრისთვის, მათ შორის წინა პერიოდიდან ან შუალედური ფინანსური ანგარიშგების მონაცემების ამოღება, რათა განისაზღვროს შემოთავაზებუ-

ლი მატერიალურობა, რომელიც დაფუძნებულია გარკვეული ინდიკატორების მიხედვით.

რისკის შეფასება. RPA ასევე გამოიყენება ინფორმაციის მოსაპოვებლად სააბონენტო ბაზებიდან და საჯაროდ ხელმისაწვდომი ინფორმაციის წყაროებიდან. რისკის შეფასების ავტომატიზაციამ შეიძლება გამოავლინოს ანომალიები შემოსავლების, ხარჯების ან ინვენტარის მოძრაობაში.

პროცედურების ავტომატიზაცია. შესაძლებელია აუდიტის ასპექტების დიგიტალიზაცია და ეფექტურობის მოპოვება აუდიტის პროცედურების ავტომატიზაციისას, რათა შესაძლებელი გახდეს განმეორებითი დავალებების შესრულება RPA-ს მეშვეობით. მონაცემის კოპირება სხვადასხვა აუდიტორულ ფაილში, გამოთვლების წარმოება და ფინანსური ანგარიშგების ძირითადი მონაცემებიდან აღდგენა ფინანსურ მოლოდინებს დამოუკიდებლად აყალიბებს.

კონტრაქტის მიმოხილვა. ოპტიკური სიმბოლოების ამოცნობა (OCR), სხვა ტექნოლოგიასთან ერთად, გამოიყენება სტანდარტული კონტრაქტებიდან ტერმინების ამოსაღებად.

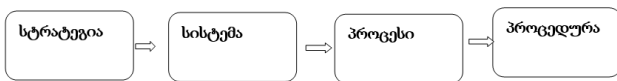
დაგეგმვის განახლება. RPA-ის ავტომატიზაციისა და AI ინსტრუმენტების გამოყენება აუდიტორს საშუალებას აძლევს გადახედოს და გაანაწილოს თავისი დრო საკითხების გადაწყვეტაზე და გამოვლენილი დახუროს.

მომავლის შიგა აუდიტის ფუნქციის აგება. IA ფუნქცია ფოკუსირებულია ბიზნესპროცესის რისკებისა და კონტროლის შესახებ გარანტიის შეთავაზებაზე. თუმცა, რამდენადაც რისკები მომრავლდა და უფრო რთული გახდა, IA-ს მოეთხოვება უფრო

ფართო სპექტრის მომსახურება, ხშირად მოკლე დროში. არის გაჩენილი რისკები, რომელსაც IA აკონტროლებს. ეს ეხება ციფრულ ოპერაციებს დისპერსიულ სამუშაო გარემოში, ბიზნესმოდელის ცვლილების დაჩქარებულ ტემპსა და ბაზარზე გაურკვეველობის სიღრმეს.

კარგად განსაზღვრული ფუნქციონალური სტრუქტურა უზრუნველყოფს კომპანიას შეასრულოს ამოცანები ეფექტიანად და კლიენტებს უმაღლესი ხარისხის მომსახურება მიაწოდოს.

ფუნქციონალური სისტემა, რომელიც ყველა კომპანიაში არსებობს, ქვემოთ სქემის სახითაა წარმოდგენილი. სქემა განმარტავს, როგორ შეიძლება მოვიაზროთ ეს სისტემები კომპანიებში, რომელთა ლოგიკური თანამიმდევრობა არის ამოხსნის სტრატეგია, სისტემები, პროცესები და პროცედურები.

აუდიტორული კომპანიების ფუნქციონალური სისტემა

სტრატეგია არის მაღალი დონის გრძელვადიანი გეგმა თქვენი მიზნების მისაღწევად.

სისტემა პროცესების, პროცედურებისა და რუტინების ერთობლიობაა, რომელიც მუშაობს შედეგის შესაქმნელად.

პროცესი არის ნაბიჯების სერია, რომლებიც გადადგმულია შედეგის მისაღწევად – რას აკეთებთ.

პროცედურა კონკრეტული წესით ჩატარებული დეტალური მოქმედებების ერთობლიობაა. პროცედურებია დეტალური ინსტრუქციები, რომლებიც მხარს უჭერს პროცესებს – როგორ აკეთებთ ამას.

საქართველოში შექმნილია აუდიტორული და საკონსულტაციო ფირმები, რომლებიც შემოსავალს არა მხოლოდ საკუთარი აუდიტიდან იღებს, არამედ კონსულტაციიდან, ასევე სხვა მასთან დაკავშირებული მომსახურებით. ბოლო წლებში აუდიტისა და საკონსულტაციო მომსახურების საკმაოდ დიდი ბაზარი შეიქმნა.

გლობალურად ცნობილი რამდენიმე კომპანია წარმატებას ფუნქციონალურ სტრუქტურებს მიაწერს. ამ მოდელის მიღებით, მათ დახვეწეს თავიანთი გამოცდილება, გაამარტივეს პროცესები. ზრდის გარკვეულ ფაზაში კომპანია, როგორცაა Apple, ეყრდნობოდა ფუნქციონალურ სტრუქტურებს, რაც საშუალებას აძლევდა გაეტარებინა ინოვაცია და ეფექტურობა.

დასკვნა

ქვეყნის სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების სახელმწიფო ფინანსური მხარდაჭერის სისტემაში დამკვიდრებისათვის მნიშვნელოვანია აუდიტორული კომპანიების ფუნქციონალური სისტემების სრულყოფის მეთოდებისა და პროცედურების შექმნის, დანერგვის, განხორციელებისა და გამოყენების პროცესების გაანალიზება, მათი სრულყოფა და საქმიანობაში გამოყენება. ამ მიმართულებით ქვეყანაში გარკვეული ზომები გატარდა. თუმცა, არსებული ორგანიზაციული, მეთოდური და სამართლებრივი საკითხები სრულყოფას ისევ საჭიროებს. ბუღალტრული აღრიცხვის, ანგარიშგებისა და აუდიტის სამსახურმა 2023 წელს, მისი საქმიანობის ფარგლებში, მნიშვნელოვანი ნაბიჯები გადადგა. სამსახურის მიერ დანერგილი რეგულაციები ბიზ-

ნესის გამჭვირვალობის კულტურას ქმნის, გამჭვირ- ხარისხის ზრდის ხელშეწყობის მიზნით, რისკზე ვალე ბიზნესი კი – კაპიტალის ბაზრის განვითარე- დაფუძნებული მიდგომით, ჩატარდა ანგარიშგების ბის შესაძლებლობას იძლევა. 2023 წლის განმავ- სტანდარტებთან შესაბამისობის მიმოხილვა. 2023 ლობაში reportal.ge-ზე 73 ათასზე მეტმა საწარმომ წელს განიხილეს 51 ანგარიშგება. მომდევნო წლებ- წარადგინა ანგარიშგების მოთხოვნებთან შესაბამი- ში აღნიშნული მაჩვენებლების ზრდა იგეგმება. სობის შემოწმება. გასაჯაროებული ინფორმაციის

ლიტერატურა

1. Alzeban, A., & Gwilliam, D. (2014). Factors Affecting the Internal Audit Effectiveness: A Survey of the Saudi Public Sector. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, 23, 74-86.;
2. The Institute of Internal Auditors. (2018). *Auditing Model Risk Management*.;
3. Institute of Internal Auditors. (2017). What is Internal Audit. Retrieved from: <https://www.theiia.org/en/about-us/about-internal-audit/>
4. Hariyanto, E., Suyono, E. (2012). Relationship Between Internal Control, Internal Audit, and Organization Commitment With Good Governance: Indonesian Case. *China-USA Business Review*, 11.
5. SIGMA. (2018). *Managerial Accountability in the Western Balkans. A comparative analysis of the barriers and opportunities faced by senior managers in delivering policy objectives. SIGMA Paper No. 58.*
6. Nyashanu, A. (2021). An Analysis of The Independence of Internal Audits In Zimbabwean Local Authorities: A Case Of Masvingo City Council From 2005-2014. *Afribary*. Retrieved from: <https://afribary.com/works/an-analysis-of-the-independence-of-internal-audits-in-zimbabwean-local-authorities-a-case-of-masvingo-city-council-from-2005-2014>
7. The Institute of Internal Auditors. (2017). *Quality Assessment Manual for the Internal Audit Activity, 6th Edition.*
8. The Institute of Internal Auditors. (2022). *How internal audit works with the audit committee.*
9. Commission of small and medium-sized audit firms. (2009). *Guidelines for implementing quality control standards in small and medium-sized audit firms.* Retrieved from: <https://gfpaa.ge/site/files/gamocemebi/xarixsis%20kont.%20mcire%20biznesi.pdf>
10. Accounting, reporting and audit supervision service. (2023). *Quality management system monitoring. Main aspects.* Retrieved from: saras.gov.ge/Content/files/Main_aspects_of_monitoring_Geo1.pdf

UDC 657

SCOPUS CODE

<https://doi.org/10.36073/1512-0996-2024-2-56-62>

Functional System of Auditing Companies and Modern Management Technologies

Giorgi Sulashvili Department of Financial and Banking Technology, Georgian Technical University, Georgia, 0160, Tbilisi, 77, M. Kostava str.

E-mail: g.sulashvili@gtu.ge

Malkhaz Sulashvili Department of Microprocessing and Measurement Systems, Georgian Technical University, Georgia, 0160, Tbilisi, 77, M. Kostava str.

E-mail: sulashvilimalkhazi08@gtu.ge

Darejan Pochkhidze Department of Financial and Banking Technology, Georgian Technical University, Georgia, 0160, Tbilisi, 77, M. Kostava str.

E-mail: darejan.pochkhidze@yahoo.com

Reviewers:

A. Bolkvadze, Associate Professor, Faculty of Business Technologies, GTU

E-mail: bolqvadzeana11@gtu.ge

S. Bliadze, Associate Professor, Faculty of Business Technologies, GTU

E-mail: bliadzesopio11@gtu.ge

Abstract. The functional system of audit companies can be presented as a unity of those processes, procedures, human resources, infrastructure and devices (including hardware and software) intended to ensure the functioning of audit companies.

Issues related to the functional systems of auditing companies are insufficiently covered in the special scientific literature. Thus, the effectiveness of functional systems and the challenges they face remain understudied.

The research aims to identify the general framework of the functional system of audit companies and audit procedures in accordance with international audit standards. The auditor obtains reasonable assurance about whether the financial statements as a whole are free from material misstatement, whether due to fraud or other error. According to the research findings, the functional system of the companies is established in the form of certain provisions and modern management technologies, the use of which improves the quality of the audit and enables the identification of opportunities for the use of automation and analytics.

Keywords: audit company; innovation; management.

განხილვის თარიღი 27.02.2024

შემოსვლის თარიღი 28.02.2024

ხელმოწერილია დასაბეჭდად 10.06.2024